

CONSCIÈNCIA D'ARA
I la setmana que ve:
Alan Watts per a petits i grans

Estils

L'ull abella de Cristina Campo

Dos llibres ens acosten a l'univers simbòlic i cultural de la secreta escriptora italiana

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

En els últims mesos s'han publicat dos llibres que ens conviden a conèixer un planeta callat anomenat Cristina Campo, pseudònim de Vittoria Guerrini, nascuda a Bolonya el 1923 i morta a Roma poc abans de fer els 54 anys, el 1977. Es tracta de la biografia escrita per Cristina de Stefano *Vida secreta de Cristina Campo* (Trotta) i del recull pòstum d'alguns assajos i articles d'aquesta pensadora italiana *Los imperdonables* (Siruela), amb pròleg de la professora barcelonina Victòria Cirlot. Dos llibres, dues sondes, per explorar aquest planeta ple de vida, de paraules trenades amb la paciència de qui fa de l'atenció el centre, tapís orgànic, on lectura i escriptura es posen al servei de quelcom íntim i universal, vincle sagrat (sense por de dir "sagrat" o "belleza", per exemple), més enllà d'una autoria centrada en un jo fragmentat, dependent de modes i d'èxits. Com explica Cirlot, els seus textos tenen pocs lectors –també mentre vivia–, “però en qui els llegeix pot néixer un sentiment d'extrem reconeixement i, fins i tot, de devoció”. “Hi ha autors que només poden ser pòstums”, afegeix Cirlot, per a qui en l'obra de Campo “la literatura i la vida es fonen i es compenetren de manera que la lectura es fa imprescindible per a qui necessiti una comprensió que vagi directament al cor ocult i invisible de les coses”.

La germana Simone Weil

Guerrini va començar a signar a partir del 1950 amb el pseudònim de Cristina Campo (“el porta amb solemnitat, gairebé com si fos una túnica blanca per entrar en la literatura com s'entra a la religió”, assenyala la seva biògrafa, De Stefano). “L'autèntica dificultat dels seus textos rau en el fet que per entendre-la hem d'obrir-nos a aquest altre món al qual ella deia pertànyer. Exactament igual que passa amb els místics, que no s'entenen si no estem disposats a viure'ls”, afirma Margherita Pieracci en un dels apèndixs de *Los imperdonables*. Una obra –continua Pieracci– que és “el contrari del que vulgarment s'entén per literatura. És un compromís de vida, com ho va ser per a Simone Weil. Per això, aliena com més no podia ser-ho al que llavors s'anomenava literatura compromesa, ella va ser, en el grau i el sentit més alt, testimoni i particip de la



Cristina Campo durant la dècada de 1960. TROTTA

nostra època, que és tot el que avui finalment es reconeix”.

La referència a Weil no és casual. Cristina Campo la llegeix per primera vegada el 1950, set anys després que la jove pensadora morís de tuberculosi. De Stefano escriu sobre aquest impacte: “Immediatament reconeix la filòsofa francesa com una germana, més intensa, més ardent”. Contacta amb la seva mare, Selma Weil, que encara viu a París, compra tots els seus llibres, escolta els testimonis de qui la van conèixer, esdevé una de les primeres lectores italianes i es posa a difondre-la i a traduir-la. “Gira i torna a girar al voltant d'aquesta vida dura com un diamant, breu però extraordinàriament fecunda, il·luminada per l'atenció i el rigor, que desemboca

Influència
Maria Zambrano va ser també una figura important per l'escriptora

en una fe incandescent, però no conclusa, que ha portat la filòsofa francesa d'origen jueu al llinar de l'Església catòlica. Durant tota la seva vida tindrà ben a prop els seus llibres. Els llegeix sobretot de nit, abans d'adormir-se, com pa sacramental”, explica De Stefano. A més de compartir l'amor per la litúrgia, d'ella aprèn, segons la seva biògrafa, “l'atenció, la capacitat de mantenir una mirada real sobre el món i la necessitat d'arrelar-se al cel per aferar cada instant de la vida sobre la terra”.

“Si pogués recordar sempre sempre la frase de Simone Weil «Res pot tenir com a destí el que no té com a origen», la por s'esvairia per sempre”, escriu Campo en una carta. I és que el destí és una de les

seves qüestions predilectes en una obra densa i breu que circumval·la i s'endinsa –en aquest doble moviment giratori i penetrant, podríem dir-ne centrífug– en temes recurrents per inesgotables: “La tècnica de l'escriptura, el significat dels contes, l'experiència mística i el que a l'Índia s'anomena cos subtil”, com va afirmar l'escriptor italià Elémire Zolla, que va ser la seva parella durant anys, fins al punt que costa reconèixer qui va influenciar a qui en aquells temps de cerca interior, escriptura i lectures compartides.

L'atenció és essencial

També Maria Zambrano va esdevenir una figura important per a Campo a partir dels anys que la filòsofa i poeta espanyola va viure a Roma, entre el 1953 i el 1964. “Des de l'inici sembla una trobada predestinada –escriu De Stefano–. Les separen vint anys però les uneix gairebé tota la resta, des de la fe fins a l'adoració pel pare, primer mestre mai oblidat. Totes dues són silencioses princeses a l'exili i es reconeixen mútuament, reflectint-se l'una en l'altra”.

Campo va néixer amb una malformació cardíaca i, pel que fa a la salut, mai coneixerà l'estabilitat. En els últims anys aconseguirà veure-ho també com un do: “Com escriu Sant Josep de Copertino, la malaltia és sempre i únicament «Allò que Déu ha de dir-nos»; buscar-hi altres causes es desfer-se de la perla preciosa”, confessa en una carta.

Precisament per la malaltia, amb dotze anys els metges li prohibeixen anar a l'escola. Des d'aquell moment estudia com a autodidacta sota la guia del seu pare (mestre de conservatori i compositor musical) i de professors particulars, sobretot idiomes a partir d'obres clàssiques en versió original. “Són lectures infinites, dilatades per inacabables dies de llit, amb el llevat de la febre i la soledat. Més que un estudi és una iniciació. L'ingrés en un món que d'ara endavant serà la seva pàtria”, apunta De Stefano.

“L'ull abella de Campo vagareja des del conte fins al gregorià, des del proverbi popular fins al ritu bizantí, de Proust a Borges i Sherezade”, diu d'ella Guido Ceronetti. Un ull abella aplicat i conscient, com la mateixa Campo escriu, tan a contracorrent de la tendència contemporània: “Demana-li a un ésser humà que no es distregui mai és demanar-li una cosa que s'acosta a la santedat, en una època en què sembla perseguir només –amb fúria cega i èxit esgarrifós– el divorci total de la ment humana de la seva pròpia facultat d'atendre”. ■